

A Rákosi-család kapcsolata Bácskával ⁽¹⁾

Joggal merül fel a kérdés: mi történt a Rákosi-család Szabadkán maradt tagjaival? A választ Szabadka II. világháborús áldozatainak névjegyzékében találjuk meg: apja, Rákosi József, bátyja Béla és húga Hajnalka a holokauszt áldozatai lettek. A szűkszavú adattár forrásként a szabadkai Járási Népbíróság Vp. 379/1947 számú, 1947. július 10-ei keltezésű határozatát jelöli meg, ami a Rákosi-család tagjainak holtá nyilvánítására vonatkozik.

Bevezető

Ismert tény, hogy a magyar történelem egyik legvitatottabb és legmegosztóbb személyisége - *Rákosi Mátyás* - Adán látta meg a napvilágot. A Tisza-menti településen vezetett zsidó felekezeti születési anyakönyv tanúsága szerint Rákosi Mátyás - akkor még Rosenfeld vezetékneven - 1892. március 9-én született, apja *Rosenfeld József*, anyja *Léderer Cecília*: mindkét szülő származási helyeként Topolyát jelölték meg.

A Rákosi-önéletrajz tanúsága szerint Rosenfeld József kereskedelemmel foglalkozott, az anya pedig a gyermekeket nevelte: összesen 13-an voltak testvérek - a sorban Mátyás az ötödik volt - de közülük csak 11-en éltek meg a felnőttkort .

A Rosenfeld-család Adán nem találta meg a számítását, ezért 1898 októberében Sopronba költöztek: 1904 januárjában itt kapták meg a belügyminisztériumi jóváhagyást a családnév Rákosira történő magyarosítására. Ezt követően a család rövid időre visszaköltözött Topolyára. Hamarosan Szabadkára kerültek, és a jelek szerint itt rendezkedtek be tartósan.

Rákosi Mátyás az 1905-1906-os tanévtől a szegedi Magyar Királyi Állami Főreáliskola tanulója lett, ahol 1910 júniusában tett sikeres érettségi vizsgát. Ebben az évben belépett a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba. Az 1910-1911-es tanévben felvették a budapesti Keleti Kereskedelmi Akadémiára, amelyet 1912-ben fejezett be. Ezt követően Hamburgban, majd 1913-ban Londonban folytatta tanulmányait.

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

Rákosi Mátyás születésének bejegyzése az adatai izraelita felekezeti születési anyakönyvbe.

Az I. világháború kitörésekor - 1914 nyarán - bevonult a szabadkai állomáshelyű m. kir. 6. honvéd gyalogezredhez . Elvégezte a tartalékos tiszt tanfolyamot, és 1915 tavaszán - hadapródként - a 6-os honvédek egy menetalakulatával az orosz hadszíntérre került. 1915 áprilisában orosz hadifogságba került. A hadifogságból 1918-ban tavaszán szabadul meg, és májusban hazatérhetett Szabadkára: két hónap szabadságot kapott. 1918 augusztusában frontszolgálatra alkalmasnak nyilvánították és hadnaggyá léptették elő. A fronton azonban már nem került ki, kiképzőtisztként tevékenykedett. 1918. október 31-én részese volt a szabadkai vasútállomás katonai birtokbavételének.

Bácskában 1918. november elejéig tartózkodott. Feltehetőleg még a szerb csapatok beérkezése előtt Budapestre utazott, ahol belépett a frissen megalakult új politikai szervezetbe, a Kommunisták Magyarországi Pártjába .

1918 novemberét követően már - feltehetően - soha többé nem találkozott Szabadkán maradt családtagjaival. 1925-ben, egy rendőrségi kihallgatás során, a következőket vallotta családi kapcsolatairól:

„Izraelita szülőktől származom, apám szabadkai kereskedő, aki meglehetősen vagyonnal rendelkezett. Szüleim vallásos zsidók, akikkel politikai nézeteim nem egyeznek. Jó viszonyban vagyok velük, az érintkezésünk azonban megszakadt, mert nem akartam szüleimet a jugoszláv hatóságok vegzálásainak kitenni .”

Rákosi Mátyás további pályafutása ismeretes: 1919-es részvétele a Tanácsköztársaság létrehozásában és annak működtetésében, internacionalista tevékenysége 1920 és 1925 között, az 1925 és 1940 közötti börtönévek, a moszkvai évek 1940 és 1945 között, majd ezt követően magyarországi „regnálása” kegyvesztettségéig és száműzetéséig, illetve a Szovjetunióbeli időszak 1971-ben bekövetkezett haláláig.

A holtá nyilvánítás

Joggal merül fel a kérdés: mi történt a Rákosi-család Szabadkán maradt tagjaival? A választ Szabadka II. világháborús áldozatainak névjegyzékében találjuk meg: apja, a Topolyán 1860-ban született Rákosi József, bátyja *Béla*, aki 1886-ban Topolyán született, és húga *Hajnalka*, aki 1908-ban Sopronban született, a holokauszt áldozatai lettek . A szűkszavú adattár forrásként a szabadkai Járási Népbíróság Vp. 379/1947 számú, 1947. július 10-ei keltezésű Történelmi Levéltár, Szabadka (a továbbiakban: TLSz). F. 278 Járásbíróság, Szabadka. Vp. 379/1947 – Rákosi József és mások holtá nyilvánítási ügye. jelöli meg, ami a Rákosi-család tagjainak holtá nyilvánítására vonatkozik.

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

**A szabadkai Járási Népbíróság Vp. 379/47 számú,
1947. június 10-ei keltezésű határozata Rákosi József és társainak holtta nyilvánítási ügyében.**

Az említett - szerb nyelvű - bírósági határozat már jóval beszédesebb. Kitérnek belőle, hogy a holtta nyilvánítási eljárást *Horovicz Jenőné* szül. *Rákosi Jolánka* kezdeményezte, és az ügyben *Stantić Cecília* bíró járt el. Eseti gondnoknak *Fischer Albert*, szabadkai illetőségű kereskedősegédet nevezték ki. Az irat tanúsága szerint Rákosi Józsefet, Bélát és Hajnalt Szabadkáról deportálták: Bácsalmáson keresztül Auschwitzbe szállították őket. Ezt követően - a bíróság megállapítása szerint - mindhárman az auschwitzi gázkamrában vesztették életüket, haláluk időpontjaként 1944. június 29-ét állapították meg.

A Vp. 379/1947 számú bírósági határozat azonban rajtuk kívül még két személy adatait foglalja magában: Rákosi József, Béla és Hajnal mellett még két Rákosi-testvér - *Mária* és *Margit* - holtta nyilvánítását is!

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

Rákosi József 1947. szeptember 27-ei keltezésű haláleset-felvételi nyilatkozata.

A bírósági határozat 4. pontja a Topolyán 1904-ben született Kardos Sándorné szül. Rákosi Máriára vonatkozik: esetében a halál megállapított időpontja 1938. december 31., helyszíne pedig Moszkva. A bíróság ezt a megállapítást - az indoklás szerint - *Rákosi Zoltán* és *Csillag Miklós* budapesti lakos vallomására alapozta.

A határozat 5. pontja az 1902-ben Adán született Rákosi Margitra vonatkozik: halála időpontjául a bíróság 1932. december 31-ét, helyül pedig Szabadkát állapította meg. Az indoklás szerint Mária a megnevezett időpontban Szabadkán elhunyt - amit Fischer Albert tanúvallomása is igazolt - de „a haláleset nincs bejegyezve az anyakönyvekbe”. A bejegyzés tényének hiányát bíróság a szabadkai Anyakönyvi Hivatal által kibocsátott bizonylatra alapozta.

A Rákosi család egyes tagjainak holtta nyilvánítása - fordítás

Szabadkai Járási Népbíróság határozata

Járási Népbíróság Szabadka

Iktató szám. Vp. 379/47

A szabadkai Járási Népbíróság, Stantić Cecílija bíró és Milanković Ruža jegyzőkönyvvezető által Horovicz Jenőné szül. Rákosi Jolánka [indítványozta] peren kívüli ügyében, [melynek tárgya] Rákosi József és társainak holtta nyilvánítása, akiket Fischer Albert szabadkai kereskedősegéd, Strossmayer u. 6. sz. [alatti lakos] képvisel, 1947. július 10-én a következő

határozatot

hozta. Holtta nyilvánítja:

1. Rákosi József néhai szabadkai lakos - aki 1860. április 19-én Topolyán született, apja Rozenfeld Simon, anyja Kohn Betti - halálának időpontja [és helye]: 1944. június 29-e Auschwitz,

2. Rákosi Béla néhai szabadkai lakost - aki 1886-ban Topolyán született, apja József, anyja Léderer Cecília - halálának időpontja [és helye]: 1944. június 29-e Auschwitz,
3. Rákosi Hajnal néhai szabadkai lakost - aki 1908-ban Sopronban (Magyarország) született, apja József, anyja Léderer Ceília - halálának időpontja [és helye]: 1944. június 29-e Auschwitz,
4. Kardos Sándorné szül. Rákosi Mária néhai szabadkai lakost - aki 1904-ben Topolyán született, apja József, anyja Léderer Ceília - halálának időpontja [és helye]: 1938. december 31-e Moszkva,
5. Rákosi Margit néhai szabadkai lakost - aki 1902-ben Adán született, apja József, anyja Léderer Ceília - halálának időpontja [és helye]: 1932. december 31-e Szabadka.

Indoklás

A kérvényező előadta, hogy Rákosi Józsefet, Bélát és Hajnalt a megszállók 1944 júniusában Szabadkáról Auschwitzbe deportálták, ahol gázkamrában megölték őket 1944. június 29-én. [Továbbá,] hogy Kardos Sándorné szül. Rákosi Mária 1938-ban elhunyt Moszkvában, valamint hogy Rákosi Margit 1932-ben elhunyt Szabadkán, azonban a halálesetét nem anyakönyvezték, ezért kéri a nevezett holtá nyilvánítását.

Állításai alátámasztásául a kérvényező indítványozta Fischer Albert és Fischer Albertné tanúk meghallgatását, benyújtotta Rákosi Zoltán és Csillag Miklós budapesti [lakosok] írásbeli nyilatkozatait, [valamint] a szabadkai Anyakönyvi Hivatal bizonylatát, amely igazolja, hogy Rákosi Margit halálesete nincs anyakönyveztve.

A bíróság lefolytatta a bizonyítási eljárást a nevezett tanúk meghallgatásával, megvizsgálta Rákosi Zoltán és Csillag Miklós nyilatkozatát és az Anyakönyvi Hivatal bizonylatát, eseti gondnoknak kinevezte Fischer Albert szabadkai - Strossmayer u. 6 sz. - lakost, hirdetményt adott fel, amely Vajdaság Autonóm Tartomány 1947. június 2-ai [keltezésű] 11. sz. Hivatalos Lapjában jelent meg, [illetve] a bírósági hirdetőtáblán lett kifüggesztve.

Az indítványozott tanúk meghallgatása alapján a bíróság megállapította, hogy Rákosi Józsefet, Bélát és Hajnalt a megszállók Szabadkáról - Bácsalmáson keresztül - Auschwitzbe deportálták, ahol 1944. június 29-én gázkamrában megölték őket.

Rákosi Zoltán és Csillag Miklós 1947. március 4-én tett nyilatkozatainak megvizsgálása alapján a bíróság megállapította, hogy Rákosi Mária 1938-ban Moszkvában elhunyt, a szabadkai Anyakönyvi Hivatal bizonylatának [megvizsgálásával] pedig, hogy Rákosi Margit halálesetét az 1928-1932-es időszakban nem anyakönyvezték, míg Fischer Albert tanú megerősítette, hogy Rákosi Margit 1932-ben elhunyt Szabadkán.

A hirdetményben megjelölt határidő leteltével a kérvényező kérte valamennyi eltűnt [személy] holtá nyilvánítására vonatkozó véghatározat meghozatalát, az eseti gondnok pedig kijelentette, hogy semmit sem sikerült megtudnia az eltűntek sorsáról.

Mivel a bíróságnak sem jelentkezett senki adattal az eltűntek sorsáról, ezért [a bíróság] a felsoroltak alapján meghozta ezen határozat rendelkezési részében ismertetett döntését.

Mivel az ügyfelek elélltak a jogorvoslattól, a határozat jogerős.

Szabadka, 1947. július 10.

Halál a fasizmusra - szabadság a népnek!

Jegyzőkönyvezető: Milanković Ruža

Bíró: Stantić Cecilija

Kézbesíteni:

1. a kérvényezőnek,
2. az eseti gondnoknak,
3. az Anyakönyvi Hivatalnak,
4. a leltár-bizottságnak,
5. az Ügyészségnek 2 példányt,
6. az Irattárnak.

Szabadka, 1947. július 12.

A hagyaték

A holtá nyilvánítást követően sor kerülhetett a hagyatéki eljárások lefolytatására. A haláleset-felvételi nyilatkozat kiállításra 1947. szeptember 27-én került sor mind az öt személy esetében: a nyilatkozatokat *Rákosi Ferenc* írta alá.

A halála pillanatában 84 éves Rákosi József foglalkozását tekintve - a haláleset-felvételi nyilatkozat tanulsága szerint - kereskedő volt, és a Szabadka központjában álló - Tolsztoj utca 25-ös számú - házban lakott. Örökösökként a következő személyeket jelölték meg: Horovicz Dezsóné szül. Rákosi Jolánka szabadkai lakos, *Bányai Zoltánné* szül. *Rákosi Gizella*, Rákosi Mátyás 54 éves budapesti lakos, Rákosi Zoltán 52 éves budapesti lakos, Csillag Miklósné szül. Rákosi Izabella budapesti lakos, *Rákosi Ferenc* 44 éves budapesti lakos és *Rákosi Dezső* belgrádi lakos. A hagyatéki eljárás megindítása azonban tárgytalan volt, mert - az irat tanúsága szerint - Rákosi József nem rendelkezett sem ingó, sem ingatlan vagyonnal!

A Tolsztoj utca 25-ös ház Szabadkán 2013-ban – a Rákosi-család egykori lakhelye.

Rákosi Béla - a hagyatéki irat alapján - nőtlen kereskedő volt, és vagyontalanként lakott együtt apjával a Tolsztoj utcai házban .

A hagyatéki irat szerint *Rákosi Hajnal*, aki halála időpontjában 36 éves vagyontalan hajadon volt, tisztviselőnként kereste kenyerét: apjával és Béla bátyjával közös címen lakott. Egy 13 éves gyermek - *Rákosi Vladimir* - édesanyja volt, akinek gyámja nagybátyja - Csillag Miklós - volt .

A Moszkvában elhunyt Kardos Sándorné szül. Rákosi Mária - az irat szerint - halála idején 34 éves háziasszony volt, vagyonnal nem rendelkezett. Gyermekai - az 1947-ben 19 éves *Rákosi (Kardos) Éva*, és a 11 éves *Rákosi (Kardos) Tamara* - ekkor már Budapesten éltek, a kiskorú gyámja szintén Csillag Miklós volt .

A Szabadkán 1932-ben elhunyt Rákosi Margit családi állapotát tekintve hajadon, vagyontalan kereskedő volt, aki szintén a Tolsztoj utcában lakott .

Mivel a haláleset-felvételi nyilatkozatok alapján egyik elhunyt sem rendelkezett sem ingó, sem ingatlan vagyonnal, a szabadkai Járásbíróság eljáró bírása - *Tikvicki Iván* - 1947. december 1-jén, illetve 2-án úgy döntött, hogy mind az öt ügyet tárgyalás nélkül lezárja és az iratokat irattárba helyezteti.

A jobb érthetőség miatt mellékeljük a Rákosi család névsorát

Szülők: Rosenfeld (1904-től Rákosi) József (1860-1944) + Léederer Cecília

Gyermekek:

Rákosi *Béla* (1886-1944)

Rákosi Jolánka (1888-?), férje Horovicz Jenő

Rákosi Matild Gizella (Giza) (1890-?), férje Bányai Zoltán

Rákosi Izabella (Bella) (1895-?), férje Csillag Miklós (1891-1960)

Rákosi Mátyás (1892-1971)

Rákosi (Biró) Zoltán (1898-1988)

Rákosi Margit (1902-1932)

Rákosi Mária (1904-1938), férje Kardos Sándor;

lánya D. Kardos Éva, férje Dékán István (1919-1975)

Rákosi (Biró) Ferenc (1904-2006)

Rákosi Dezső (1906-?)

Rákosi *Hajnalka* (1908-1944)

Gyermekkorában elhunyt: Ludovika Lujza (1900)

Jenő (?)

Címkék:

[Rákosi](#) ^[2]

[Rákosi Mátyás](#) ^[3]

[Rákosi szeme](#) ^[4]

[Bácska](#) ^[5]

[Kommunisták Magyarországi Pártja](#) ^[6]

Kiadás: 14. évfolyam (2014) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_rakosicsalad_kapcsolata_bacska.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_rakosicsalad_kapcsolata_bacska.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-matyas>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-szeme>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bacska>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kommunistak-magyarorszag-partja>